

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Margity Fridovej a členov senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a JUDr. Heleny Haukvitzovej v právnej veci žalobcu: S., D., IČO: X. (predtým N., U.), proti žalovanému: V., Š., o zaplatenie 928 421,17 Sk, vedenej na Okresnom súde v Nitre pod sp. zn. 27 Cb 66/2003, na dovolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 15 Cob 51/2005–238 zo dňa 21. septembra 2005, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie **z a m i e t a**.
Žalobcovi trovy dovolacieho konania **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd, ako súd odvolací, zmenil rozsudok prvostupňového súdu tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 927 031,66 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V zostávajúcej časti napadnutý rozsudok potvrdil, žalobcovi náhradu trov konania nepriznal. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že z obsahu spisu zistil, že žalobca si uplatnil proti žalovanému právo na zaplatenie 928 421,17 Sk titulom poplatku z omeškania za oneskorenú úhradu faktúr za poskytnutú zdravotnú starostlivosť poisťencom žalovaného.

Podľa § 38 ods. 1 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zmien a doplnkov, poisťovňa môže uzatvárať zmluvy o poskytovaní zdravotníckej starostlivosti len so zdravotníckymi zariadeniami (ďalej len „zmluvné zdravotnícke zariadenia“) zaradenými do siete zdravotníckych zariadení. Podľa ods. 3 veta štvrtá citovaného ustanovenia, úhradu za poskytnutú zdravotnícku starostlivosť poskytuje poisťovňa zdravotníckemu zariadeniu podľa osobitného predpisu do 30 dní odo dňa doručenia účtovného dokladu. Podľa ods. 4 citovaného ustanovenia, pri nedodržaní lehoty splatnosti môže uplatniť zdravotnícke zariadenie voči príslušnej zdravotnej poisťovni poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania odo dňa splatnosti účtovného dokladu. Skorší výklad cit. ust. Zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení..., podľa ktorého právo na poplatok z omeškania podľa § 38 ods. 4 tohto zákona vzniká iba zmluvnému zdravotníckemu zariadeniu, ktoré sa vo svetle rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR ukázalo byť odporujúcim Ústave SR. Týmto výkladom sa však v prejednávanej veci riadil i súd prvého stupňa, a to na základe záväzného právneho názoru odvolacieho súdu vyjadreného v skoršom zrušujúcom uznesení. Ako vyplýva z odôvodnenia nálezu Ústavného súdu SR zo dňa 25.2.2005 sp. zn. II. ÚS 249/04, základom rozhodnutia súdu, ktoré by spĺňalo požiadavku ústavne súladného výkladu a použitia citovaných ustanovení, by bol iba taký výklad, ktorý by rešpektoval to, že nárok na poplatok z omeškania sa nemôže obmedziť alebo úplne nepriznať len z dôvodu iného postavenia žalobcu najmä vtedy, ak taký nárok sa priznáva inému subjektu, ktorý je zákonne porovnateľný z hľadiska plnenia jeho úloh (zmluvné zdravotnícke zariadenie) so subjektom, ktorý plní rovnaké úlohy (poskytovanie zdravotnej starostlivosti), ale nemá to isté administratívne zaradenie ako zmluvné zdravotnícke zariadenie. Odvolací súd preto, rešpektujúc uvedený ústavne súladný výklad citovaných ustanovení, dospel k právnomu záveru, že žalobcovi za oneskorenú úhradu vyššie uvedených faktúr vzniklo právo na poplatok z omeškania v zmysle § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zmien a doplnkov.

V súvislosti s oneskorenou úhradou časti faktúry č. 990986 v sume 259 530,03 Sk bol žalovaný za obdobie od 21.3.2000 do 31.12.2001 (kedy došlo k úhrade) v omeškaní po dobu 650 dní, čomu zodpovedá 0,1 % poplatok z omeškania v sume 168 694,51 Sk.

V súvislosti s oneskorenou úhradou časti faktúry č. 991176 v sume 138 971,88 Sk bol žalovaný za rovnaké obdobie rovnako v omeškaní po dobu 650 dní, čomu zodpovedá 0,1 % denný poplatok z omeškania v sume 90 331,72 Sk.

V súvislosti s oneskorenou úhradou časti faktúry č. 991079 v sume 510 079,67 Sk bol žalovaný za rovnaké obdobie rovnako v omeškaní po dobu 650 dní, čomu zodpovedá 0,1 % denný poplatok z omeškania v sume 331 555,78 Sk.

V súvislosti s oneskorenou úhradou časti totožnej faktúry v sume 165 183,61 Sk bol žalovaný za obdobie od 21.3.2000 do 28.1.2002 (kedy došlo k úhrade) v omeškaní po dobu 678 dní, čomu zodpovedá 0,1 % denný poplatok z omeškania v sume 111 994,48 Sk.

V súvislosti s oneskorenou úhradou časti totožnej faktúry v sume 319 736,72 Sk bol žalovaný za obdobie od 21.3.2000 do 21.2.2002 (kedy došlo k úhrade) v omeškaní po dobu 702 dní, čomu zodpovedá 0,1 % poplatok z omeškania v sume 224 455,17 Sk.

Celkovo teda žalobcovi vzniklo právo na poplatok z omeškania v sume 927 031,66 Sk. Odvolací súd preto napadnutý rozsudok v tejto časti podľa § 220 ods. 1 OSP zmenil tak, že žalobe vyhovel a vo zvyšnej zamietajúcej časti ho ako vecne správny podľa § 219 OSP potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 a 2 v súvislosti s § 142 ods. 3 OSP.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný dovolanie. Namieta, že žalobca nepreukázal, že je veriteľom žalovaného. Žalobca v žalobe uviedol, že vznikol ako príspevková organizácia Nitrianskeho samosprávneho kraja, samosprávne kraje vznikli až 1.12.2001, preto ani žalobca nemohol vzniknúť skôr. Domnelá pohľadávka žalobcu však mala vzniknúť ešte pred týmto dňom. Žalobca doposiaľ nepreukázal, že by túto pohľadávku nadobudol. Pokiaľ žalobca existoval pred dňom 1.12.2001, existoval ako príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom bolo M.. V tomto prípade však bol žalobca len správcom majetku štátu a aj pohľadávka voči žalovanému bola majetkom štátu, nie majetkom samotného žalobcu. Žalobca sa preto vo vlastnom mene nemohol domáhať jej zaplata. Namieta ďalej, že odvolanie proti rozsudku prvostupňového súdu podal žalobca oneskorene a v odvolaní neuviedol, v čom rozsudok alebo postup súdu prvého stupňa považuje za nesprávny a neuviedol ani jeden z taxatívne vymedzených dôvodov

odvolania (§ 205 ods. 1, 2 OSP). Odôvodnenie odvolania žalobcu smerovalo výlučne k (ne) premlčaniu uplatneného nároku. Žalovaný trvá na vznesenej námietke premlčania. Poplatok z omeškania je príslušenstvom pohľadávky, ktorý si žalobca mohol uplatniť proti žalovanému nasledujúci deň po splatnosti jednotlivých faktúr spolu s poplatkom z omeškania. Podľa § 121 ods. 3 Obč. zák., poplatok z omeškania je príslušenstvom pohľadávky a nie samostatným majetkovým právom žalobcu. Uviedol ďalej, žalobca sa svojím návrhom domáha od žalovaného zaplatať poplatku z omeškania podľa ust. § 38 ods. 4 Zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení... v znení neskorších predpisov. Nálezom Ústavného súdu zo dňa 15.7.2004 vydanom v Zbierke zákonov pod č. 396/2004 Z. z. Ústavný súd rozhodol: „Ustanovenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 20 ods. 1 veta druhá v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR“. Vzhľadom na to, že v Zbierke zákonov sa vyhlasuje výrok rozhodnutia nálezu Ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov, je v záujme zachovania právnej istoty nemysliteľné aplikovať na právne vzťahy, ktorých sa toto rozhodnutie týka, právne názory pravdepodobne vyplývajúce z odôvodnenia rozhodnutia Ústavného súdu, ktoré sú v rozpore s výrokom rozhodnutia. Právna argumentácia opierajúca sa o tvrdenie, že odôvodnenie nálezu Ústavného súdu č. 396/2004 Z. z. nehovorí o nesúlade s ust. § 38 ods. 4 Zákona o zdravotnom poistení ako takom, ale vzťahuje sa len na jeho novelizáciu uskutočnenú zákonom č. 138/2003 Z. z., neobstojí, nakoľko zaväzuje výroková časť nálezu, nie jeho odôvodnenie. Právny predpis, jeho časť alebo niektoré ustanovenie stráca účinnosť dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov v Zbierke zákonov. V zmysle ust. § 41a ods. 3 Zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR o konaní pred ním a o postavení sudcov stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu Ústavného súdu, neobnovuje sa platnosť právnych predpisov nimi zrušených. Ak však išlo len o ich zmenu alebo doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou. Zmena alebo doplnenie zákona sa uskutočňuje tzv. novelizáciou zákona prostredníctvom iného samostatného zákona, ktorý je výsledkom legislatívneho procesu a v Zbierke zákonov je uverejňovaný pod svojim osobitným číslom.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a na nečinnosť Národnej rady Slovenskej republiky ako orgánu, ktorý napadnutý právny predpis vydal, v súčasnosti neexistuje

zákonny podklad, na základe ktorého by bolo možné zaviazať žalovaného na úhradu poplatku z omeškania podľa ust. § 38 ods. 4 Zákona o zdravotnom poistení, pretože už nie je súčasťou právneho poriadku SR, nakoľko stratilo platnosť z dôvodu jeho nesúlady s najvyšším právnym predpisom SR. Správnosti tohto výkladu nasvedčuje aj ust. § 41b ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z., ktoré ponecháva právoplatné rozhodnutia vydané v občianskoprávnom alebo správnom konaní na základe právneho predpisu, ktorý celkom, sčasti alebo v niektorom ustanovení stratil účinnosť, nedotknuté, avšak povinnosti uložené takýmito rozhodnutiami nemožno nútene vymáhať. Navrhuje, aby dovolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, prejednal dovolanie žalovaného po zistení, že je podľa § 238 ods. 1 OSP prípustné podľa § 242 ods. 1 OSP a dovolanie žalovaného podľa § 243b ods. 1 OSP zamietol, lebo došiel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je vecne správne. Vychádzal zo zistenia, že predmetom sporu je žalobcom uplatnené právo na zaplatenie poplatku z omeškorenú úhradu faktúr žalovaným. Poplatok z omeškania a jeho výšku upravuje ustanovenie § 38 ods. 4 Zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení v znení do 31.5.2003 vo výške 0,1 % za každý deň omeškania a od 1.6.2003 bola novelou č. 138/2003 Z. z. zmenená výška poplatku z omeškania, ktorý bola povinná pri omeškaní s platením zaplatiť zdravotná poisťovňa za každý deň omeškania.

Nie je sporné, že nálezom Ústavného súdu SR vyhlásené v Zbierke zákonov dňa 15.7.2004 bolo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 138/2003 Z. z. vyhlásené za protiústavné, čím stratilo účinnosť a po uplynutí šesťmesačnej lehoty aj platnosť (§ 41a zák. č. 38/1993 Z. z.).

Žalovaný namieta, že vzhľadom na to, že Národná rada SR ako orgán, ktorý nálezom Ústavného súdu napadnutý právny predpis vydal, neuviedol ust. § 38 ods. 4 Zákona o zdravotnom poistení v zákonnej šesťmesačnej lehote do súladu s Ústavou SR, stratilo toto ustanovenie dňa 17.1.2005 platnosť. V zmysle ust. § 41a ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z., stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezov Ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených., ak však išlo len o ich zmenu alebo doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a na nečinnosť Národnej rady SR,

v súčasnosti neexistuje zákonný podklad, na základe ktorého by bolo možné zaviazat' žalovaného na úhradu poplatku z omeškania podľa ust. § 38 ods. 4 Zákona o zdravotnom poistení, nakoľko stratilo platnosť z dôvodu jeho nesúladu s najvyšším právnym predpisom Slovenskej republiky.

Podľa § 41a ods. 1 Zákona o ústavnom súde, právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu v Zbierke zákonov. Podľa § 41a ods. 3 Zákona o ústavnom súde, stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu Ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených, ak však išlo len o ich zmenu alebo doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením. Z nálezu Ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo dňa 17.5.2004 vyplýva, že Ústavný súd, okrem iného, vyslovil aj nesúlad ustanovenia § 38 ods. 4 Zákona o zdravotnom poistení s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR. Nález bol uverejnený v Zbierke zákonov pod č. 396/04 Z. z. dňa 15.7.2004. Podľa čl. 125 ods. 3 Ústavy SR, ak Ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia Ústavného súdu uviesť ich do súladu s Ústavou SR. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť do šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Treba preto v predmetnom prípade posúdiť hmotnoprávne účinky nálezu Ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov. Tieto podľa nálezov Ústavného súdu pri posudzovaní predmetnej problematiky (č. I. ÚS 159/06–29 a č. I. ÚS 60/06–24) pôsobia ex tunc, teda nie iba od momentu uverejnenia nálezu, pretože ide o aplikáciu nesúladného právneho predpisu. Ústavný súd v tejto súvislosti vyslovil, že hoci Ústava SR a Zákon o ústavnom súde nemajú výslovné ustanovenia o hmotnoprávných účinkoch nálezu o nesúlade vydaného pred právoplatným skončením konania, treba dôjsť k záveru, že v týchto veciach nastávajú hmotnoprávne účinky pre všetkých účastníkov konania ex tunc. Pri kolízii medzi princípom zachovávanía ústavnosti a princípom právnej istoty treba dať prednosť princípu ústavnosti.

Z uvedeného vyplýva, že súd nebude aplikovať ustanovenie § 38 ods. 4 Zákona o zdravotnom poistení v znení zákona č. 138/2003 Z. z. ani na prípady pred uverejnením nálezu Ústavného súdu, pretože by aplikoval právny predpis, ktorý nie je v súlade s Ústavou SR. Platí preto v zmysle § 41a ods. 3 Zákona o ústavnom súde skoršie znenie ustanovenia § 38 ods. 4, ktoré upravovalo poplatok z omeškania vo výške 0,1 % na celé omeškanie žalovaného s úhradou faktúr.

Odvolačný súd rozhodol správne, keď priznal žalobcovi poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania v sume 927 031,66 Sk. Ide o dennú sankciu, premlčuje sa denne a vzniká na ňu veriteľovi právo. Premlčuje sa postupne, ak svoju povinnosť zdravotná poisťovňa nesplní. Žalobca v prejednávanej veci uplatnil poplatok z omeškania podľa zákona č. 273/1994 Z. z., preto takáto sankcia nemôže byť príslušenstvom pohľadávky podľa § 121 ods. 3 Obč. zák. Ide o samostatné majetkové právo, ktoré je dennou (0,1 %/denne) majetkovou sankciou. Odvolací súd správne konštatoval, že na plynutie premlčacej doby v danej veci je potrebné aplikovať ust. § 101 Obč. zák. a žalobcovi priznal poplatok z omeškania za obdobie od 21.3.2000 (návrh podaný na súd 21.3.2003) v celkovej výške 927 031,66 Sk. Neobstojí teda námietka premlčania uplatneného nároku vznesená žalovaným.

Žalovaný v dovolaní ďalej namieta, že odvolanie proti rozsudku okresného súdu podal žalobca oneskorene a neuviedol, v čom rozsudok alebo postup súdu prvého stupňa považuje za nesprávny a ani neuviedol žiaden z taxatívne vymedzených dôvodov odvolania. Dovolací súd s touto námietkou žalovaného nesúhlasí. Z obsahu spisu je zrejmé, že rozsudok súdu prvého stupňa bol právnomu zástupcu žalobcu doručený dňa 17.12.2004 a odvolanie bolo podané v lehote 30 dní odo dňa jeho doručenia (§ 204 ods. 1 OSP účinného do 1.9.2005) dňa 14.1.2005 na pošte, teda včas. Náležitosti odvolania boli predmetom posúdenia odvolacím súdom. Ak z odvolania je zrejmé, ktoré rozhodnutie je odvolaním napadnuté a v akom rozsahu odvolateľ rozhodnutie napáda, tak neuvedenie údajov o tom, v čom je vzhľadaná nesprávnosť rozhodnutia alebo postupu súdu prvého stupňa, nebráni pokračovaniu odvolacieho konania.

Dovolací súd zoberal na vedomie, že v predmetnej veci došlo k právnomu nástupníctvu na strane žalobcu podľa § 107 ods. 4 OSP a v dovolacom konaní pokračoval s právnym nástupcom žalobcu: S., D., IČO: X..

Podľa § 243b ods. 1 OSP, dovolací súd dovolanie rozsudkom zamietne, ak dôjde k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je správne, inak napadnuté rozhodnutie rozsudkom zruší. Vzhľadom na uvedené závery dovolací súd dovolanie žalovaného ako neopodstatnené zamietol.

O trovách konania rozhodol podľa § 243b ods. 4 v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 OSP. Keďže žalobcovi, ktorý mal úspech v konaní, trovy dovolacieho konania nevznikli, neboli mu priznané.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 27. februára 2008

**JUDr. Margita F r i d o v á, v. r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia: